

Woord vooraf

Dit boek probeert een beeld te geven van de Politieke Partij Democraten '66 in de eerste veertien jaar van haar bestaan. Het is niet de officiële geschiedenis van de partij. De auteurs zelf, en niet de partij, zijn verantwoordelijk voor de samenstelling en inhoud.

Wij hebben gekozen voor de opzet van een 'documentaire geschiedenis', omdat wij hopen dat uit de hier opgenomen fragmenten (waar nodig aangevuld met eigen tekst) een zo authentiek mogelijk beeld van de partij oprijst. Als bronnen hebben in de eerste plaats gediend dag- en weekbladen en het partijblad, *De Democraat*. Daarnaast is gebruik gemaakt van een aantal redes van de voorzitters van de Tweede Kamerfractie en de partijvoorzitters en enkele interne stukken. Voor de meer organisatorische gedeelten waren vooral jaaren congresverslagen van belang. Tenslotte hebben wij zelf een aantal interviews afgenomen met de volgende personen die wij hartelijk danken voor hun medewerking. Dit zijn: Laurens-Jan Brinkhorst, Jan Glastra van Loon, Aar de Goede, Anneke Goudsmit, Hans Gruijters, Hans van Mierlo, Aad Nuis, Erwin Nypels, Ruby van Essen, Jan Terlouw, Jan Vis, Paul Wessels en Henk Zeevalking. Deze interviews zijn niet als zodanig afgedrukt, maar in de tekst verwerkt, met hier en daar een wat uitgebreider citaat.

Bij de samenstelling van de tekst hebben wij bewust nogal wat aandacht besteed aan de organisatie en het intern functioneren van D'66, omdat deze naar onze mening vanaf de allereerste discussie over 'partij of beweging' in sterke mate typerend voor D'66 zijn geweest. Het boek eindigt met een analyse van D'66 in de *Haagse Post* die stelt: 'De bindende factor in D'66 is van culturele aard. Het is een stijl van werken, een manier van denken...' Dit boek probeert ook deze stijl van werken, deze manier van denken naar voren te laten komen. Het pretendeert niet de politieke geschiedenis van Nederland tussen 1966 en 1980 te geven. Evenmin is het een parlementaire geschiedenis van die jaren. Bewust hebben wij dan ook weinig aandacht geschonken aan het optreden van de D'66-fracties en -bewindslieden. De politieke partij D'66 als zodanig staat hier centraal.

Min of meer noodgedwongen is daarbij de nadruk vooral op het landelijk niveau komen te liggen. Het zou zeker nuttig zijn eens nader te onderzoeken wat D'66 in de gemeentes en provincies heeft weten te bereiken. In het kader van dit boek was daarvoor echter geen plaats, zodat wij niet veel meer hebben geprobeerd dan aan de hand van enige voorbeelden te schetsen hoe D'66 op plaatselijk niveau impulsen tot vernieuwing en democratisering heeft gegeven. Naast de geringe aandacht die de plaatselijke partijactiviteiten gekregen hebben is er een tweede – haast onontkoombare – vertekening van het beeld waar wij op moeten wijzen. Dat is de bijzonder grote aandacht die de twee lijsttrekkers voor de Tweede Kamerverkiezingen hebben gekregen. De politiek leider van een partij treedt nu eenmaal dikwijls op als spreekbuis voor gevoelens en meningen die in zijn achterban leven. Het is daarom niet uit een behoefte de partijgeschiedenis op te hangen aan Hans van Mierlo en Jan Terlouw dat wij hen uitvoerig geciteerd hebben. Het is omdat – enkele uitzonderingen daargelaten – hun opmerkingen en redevoeringen verwoorden wat in de partij leeft bij de duizenden leden die wij hier niet aan het woord hebben kunnen laten komen.

Vivian Voss
Herman Schaper.

*De presentatie
van het Appèl
op het Binnenhof.
V.l.n.r. Drs E. Visser,
Drs E. Nypels, Mr H van
Mierlo, Mr H. van
Beekhuizen, Mw B. van
Lookeren Campagne-
van Rentherghem,
Drs P. Fetter.
(Foto: Spaarnestad/Davis
van Dijk)*

